

Hegelsommer Huub Buijssen verzamelde literaire werken over dementie. foto GPD

De literaire geschiedenis van Alzheimer

Theorie is mooi, de praktijk is beter, moet psycholoog Huub Buijssen hebben gedacht, toen hij zijn verzameling dementieliteratuur ordende voor zijn nieuwe boek. Literatuur niet in de zin van medisch-wetenschappelijke boeken over de ziekte, maar boeken van dichters, romanciers, kinderboekenauteurs, politici, columnisten en anderen die zelf hun omgang met een demente vader, moeder, partner of andere verwant beschreven.

Ook zonder de moderne medische kennis rond Alzheimer en andere vormen van dementie, wisten de oude Romeinen al over de ziekte te melden. Zoals de dichter Lucretius in de eerste eeuw voor Christus: „Wanneer het lichaam door de zwarte slagen van de ouderdom gebroken is en de verzwakte ledematen geen veerkracht meer hebben, raakt ook de geest verlamd: tong en denken beginnen te raaskallen en te dwalen.”

Honderdvijftig literaire voorbeelden laat Buijssen passeren van auteurs die op een indringende, bijzondere manier met het thema omgaan. „Sinds het lezen van *Hersenschimmen* van Bernlef, een prachtboek over dementie, ver-

Van de oudheid tot nu hebben schrijvers hun ervaringen met demente ouders of partners op papier gezet. Dementie-specialist Huub Buijssen uit Hegelsom verzamelde ze.

zamel ik alles in de literatuur wat de over ziekte gaat”, zegt Buijssen. „Goede schrijvers kunnen vaak heel raak typeren waar de naaste van een demente patiënt mee wordt geconfronteerd.”

Volgens Buijssen is het de eerste keer in medische kringen dat een studie helemaal wordt opgehangen aan literaire voorbeelden. Buijssen (53, klinisch psycholoog, directeur van een eigen cursus-bureau in Tilburg) neemt literatuur daarbij wel lekker ruim. Renate Dorrestein komt net zo goed aan bod als Dostojewski, Umberto Eco is even present als Bill Clinton en de antieke Cicero figureert rustig naast de Chinese poëet Yua Mei. Kees van Kooten, Reve, Lucretius, Ian McEwan, Tolstoj, J.J. Voskuil, Shakespeare, Junichiro Tanazki, Jos van Manen-Pieters - ze schreven allemaal over mensen die de verschijnselen van dementie vertoonden.

Buijssen heeft de fragmenten gekoppeld aan zijn eigen theorieën, zoals hij die ook al in eerdere publicaties heeft uiteengezet. De Limburger, auteur en redacteur van 35 boeken, waarvan er diverse in het Duits en Engels zijn vertaald, zette bijvoorbeeld eerder in zijn bestseller *De heldere eenvoud van de-*

dementie al uiteen dat de hele ziekte tot twee hoofdwetten is terug te voeren. Ten eerste de wet van de gestoorde inprenting (die leert dat bij een demeterende nieuwe informatie vanuit het kortetermijngeheugen niet meer kan doordringen tot het langetermijngeheugen: de patiënt kan niets meer vasthouden); ten tweede de wet van het oprollend geheugen (die leert dat ons langetermijngeheugen is als een bibliotheek vol dagboeken, die van de laatste jaren terug tot die van de vroegste jeugd stuk voor stuk omvallen - om ten slotte in het niets (de dood) te verdwijnen).

„Ik heb daarin feitelijk het hele ingewikkelde proces van dementie tot twee simpele wetten teruggebracht”, zegt Buijssen. „Dat was de eerste keer in de literatuur over dit thema. Jammer genoeg heb ik er nooit patent op aangevraagd. Later zijn anderen met die theorie aan de haal gegaan alsof het hun eigen vondst was.”

De angst voor dementie zit er volgens de auteur bij veel mensen in. „Als je ouder wordt, vergeet je vaker wel eens wat. En je bent bang dat 'het' je ook gaat treffen. Gelukkig is het zo dat bij mensen die zich zorgen maken over de-

dementie, in het algemeen geen sprake van de ziekte is.”

In zijn nieuwe boek wil de auteur niet alleen het omgaan met verdriet en ellende aan de orde stellen, maar ook de tevredenheid die bij de partner kan ontstaan in een positieve zorg voor de patiënt. Zorg, op de juiste manier gegeven, kan ook bijdragen tot geluk, is Buijssens overtuiging. „Wat dat betreft koester ik een fragment van Dolf Brouwers over zijn demente vrouw Greet: 'Het wordt me steeds duidelijker dat ik geen verdriet heb omdat ze zo is. Want uit dat verdriet kwam de vreugde voort dat ik voor haar mag zorgen. Als zij er niet meer is, is het voor mij afgelopen. Ik zal dan nog een tijdje verzinken in de herinnering aan haar, en heel dankbaar zijn voor alles wat ik met haar heb gehad, en maar niet begrijpen waar ik dat aan te danken heb. Juist nu ze zo geworden is, zie ik hoe gelukkig ik ben.' Kijk, een liefdevoller uitspraak van een naaste van een demeterende is nauwelijks denkbaar.”

WIM DOESBORGH

Huub Buijssen: De beleving van dementie. Het Spectrum, ISBN 978902745543, 256 pag, prijs 14,95 euro.